

dialogen

1.11

ET NORDISK BLAD
FRA ASTRA TECH

Gratis!
Ditt eget
blad!

Emils store eventyr

side 3-4

Barn og RIK!
side 11

VI LYTTET TIL KUNDEN side 6-7

side 10

MS og blæredysfunksjon

side 5

Astra Tech og etisk handel

side 8-9

NORR – grenseløst
samarbeid

Har du synspunkter på bladet?
Eller kanskje forslag til tema vi
skal ta opp?
Nøl ikke med å ta kontakt med
redaksjonen:
bladder.se@astratech.com

Dialogen ønsker å inspirere og informere

VELKOMMEN TIL det første nummeret av Dialogen 2011! Vi ønsker innledningsvis å inspirere ved å fortelle om Emil Börner, en ung mann som for vel et år siden brakk ryggen i en skiulykke, men som etter en vellykket rehabilitering nå er underveis på sitt livs eventyr på sykkel fra Sverige og helt til Kina. En reise som kommer til å ta nesten ett år. For en motivasjon og vilje! Jeg er full av beundring og ønsker ham hell og lykke.

NÅR VI ER inne på Kina, er det dessverre nærliggende å komme inn på temaer som etikk og menneskerettigheter. I Astra Tech verner vi om verdiene våre som blant annet bygger på FNs menneskerettighetskonvensjon. Dette ønsker vi skal gjenspeile hele virksomheten, og forteller derfor i en av artiklene hvordan vi arbeider for å oppnå etisk handel i alle ledd. Vi kan og vil bruke vår innflytelse, slik at også underleverandørene våre tilbyr verdige forhold for sine ansatte og innfrir også dermed våre krav.

VERDIGHET ER ET TEMA som knytter sammen artiklene om MS-pasienter og ryggmargsskadde. I den første artikkelen understreker den britiske professoren Claire Fowler hvor viktig det er at helsevesenet følger opp problematikken rundt urinblæren i behandlingen av MS. Det dreier seg om å stille et enkelt spørsmål – et spørsmål som betyr svært mye for å opprettholde god livskvalitet!

I den andre artikkelen informerer vi om Ryggmargsskadedagen, et initiativ som det nordiske samarbeidet NORR står bak. Målet er å sette fokus på situasjonen for de ryggmargsskadde i samfunnet og dermed skape grunnlag for nødvendige endringer.

ENDRINGER ER NOE vi alle må leve med – oftest er det til det bedre! LoFric Primo, et kateter i LoFric-familien, har gjennomgått en rekke endringer nettopp fordi vi har lyttet og forstått hva dere, kundene våre, ønsker og virkelig har behov for.

Den siste artikkelen i dette nummeret handler om barn: Hvordan lærer man et lite barn RIK? Jo, ved å få barnet til å forstå og delta aktivt på et tidlig tidspunkt. Å mestre selv, så langt det lar seg gjøre – det er et verdig liv!

Jeg ønsker deg en riktig god sommer og håper på gjensyn til høsten! ♦

NIELS H. REIN
Business Unit
Manager HealthCare
Astra Tech Norden

Innhold

- 2 Leder
- 3 The Big Trip
- 5 Astra Tech og etisk handel
- 6 LoFric Primo
- 8 NORR – grenseløst samarbeid
- 10 MS og blæredysfunksjon
- 11 Lær barnet ditt RIK
- 12 Siste siden

Vil du vite mer om våre produkter:

Ring LoFric-linjen: Telefon 800 31 130

Besøk oss gjerne på: www.lofric.no eller www.astratech.no

dialogen er møteplass for oss som bruker eller arbeider med kateter. **Utgiver:** Astra Tech AS, Karihaugveien 89, 1086 Oslo. Tlf: +47 67 92 05 50 Faks: +47 67 92 05 60 E-post: dialogen.no@astratech.com url: www.astratech.no, www.lofric.no **Ansvarlig utgiver:** Niels H Rein, Astra Tech AS **Redaksjon:** Marie Bergelin, Britt-Marie Rak, Håkan Strandberg, Ilkka Rekola, Lise Wrona, Una Holth **Prosjektleder:** Kristil Haraldstad, Astra Tech AB **Adm/kundregister:** Marit Halvorsen **Redaksjonell produksjon:** Astra Tech **Omslagfoto:** The Big Trip **Trykkeri og grafisk produksjon:** Typografia AB Vi forbeholder oss retten til å redigere innsendt materiale. Sitér oss gjerne, men oppgi kilden.

Etter år med drømmer og planlegging ble det endelig noe av det store eventyret. Til tross for titanskruer i ryggen og konstante smerter er Emil Börner nå underveis på sykkel fra et vinterlig Stockholm i mars til et høstlig Kina på slutten av året.

TEKST ANNA M WESTBERG
FOTO DANIEL GUSTAFSSON,
ISTOCKPHOTOS OG PHOTODISC

The Big Trip – *Drømmen som ble*

årets eventyr

DET VAR PÅ VIDEREGÅENDE Emil bestemte seg. Han skulle *ikke* fortsette studiene direkte etter eksamen artium. Han skulle *ikke* reise til Thailand som så mange av vennene planla å gjøre. Han skulle gjøre sin egen greie. Padle Sverige rundt? Vandre gjennom Europa? Nei, han ville sykle til Kina.

Drømmene ble konkrete da han en dag gikk forbi en sykkelbutikk og bestemte seg for å ta turen innom. Da butikkeieren fikk høre om planene hans, endte det med at han tilbød Emil sin egen sykkel. Den ville garantert klare de fleste prøvelsene.

– Mamma lurte nok litt da jeg kom hjem, ikke bare med ny sykkel, men også med massevis av kart over Europa og Asia, forteller Emil og smiler av minnet.

ETTER DEN DAGEN fikk plutselig alt en ny mening. Livet virket på en måte mye enklere enn tidligere. Han hadde et tydelig mål og nå gjaldt det bare å gjennomføre det. Både familie og venner støttet ham underveis.

– Det er klart at noen syntes jeg var litt manisk. Jeg jobbet nesten femti timer i uken og stupte i seng hver kveld etter joggeturen eller sykkeltreningen. Men når man har et spennende mål man vi oppnå, så er det verdt alt slitet!

SÅ SKJEDDE DET som ikke skulle skje. Midt oppe i forberedelsene dro hele familien på skiferie. Emil er en erfaren skikjører og bakkene på stedet var ikke spesielt utfordrende. Han skulle bare ta en siste tur før lunsj og

hadde kikket på en bakke med et stort hopp midtveis. Han skulle bare teste hoppet og så møte de andre for å spise. Han skulle bare ...

– Hoppet var det største i hele bakken, så jeg dro på det jeg kunne. Men jeg tok for hardt i og fløy veldig langt, til og med lengre enn lengden på landingsbanen. Jeg mistet fullstendig kontrollen, snurret rundt flere ganger og fløy som en hanske gjennom luften.

EMIL VAR HELE TIDEN ved bevissthet og da han landet, kjente kan med én gang at noe var veldig galt. Han kunne ikke reise seg opp og han kunne ikke snakke. "Hjelp meg", var alt han klarte å presse frem der han lå i snøfonnen og fortvilet lurte på hva som hadde skjedd. Emil ble raskt transportert til nærmeste sykehus og

fikk beskjed om at han hadde fått en kraftig fraktur på ryggraden.

– Det var da jeg innså at alt kanskje var forbi. Hva nå med Kina? spurte jeg pappa.

Med ambulanse ble Emil fraktet til Solna, hvor han gjennomgikk en lang operasjon. Han våknet opp sju timer senere med titanskruer i ryggen og et lammet høyreben.

– Jeg kunne ikke engang le, siden lungene var punkterte. Hvis jeg nå hadde ønsket å le, legger han ironisk til. Alt i kroppen gjorde vondt!

PROGNOSEN HAN FIKK var imidlertid ikke helt svart. Legene vurderte det slik at han kanskje ville gå igjen – i hvert fall med krykker. Det lille strået av håp var det Emil klamret seg til under hele rehabiliteringen. Når han ikke drev trening på sykehuset, surfet han på internett for å lære seg alt om skadene sine og om hvordan andre i lignende situasjoner hadde det.

– Hvilken lykke var det ikke da jeg leste om Lars "Lövis" Löfström som kjørte rullestol fra Casablanca til Stockholm! Hvis han kunne, så kunne vel jeg også.

OM EMIL

Navn: Emil Börner

Alder: 20 år

Bor: Skogås

Motto: Den som intet våger, intet vinner.

ÅRETS EVENTYR

Sykelreisen til Kina er kåret til Årets eventyr 2011 i Sverige

Planlagt strekning: Ca. 15 000 km

Reisetid: Ca. 10 måneder – fra mars 2011 til januar 2012

Type overnatting: Telt og vandrerhjem

Reisekamerat: Oscar Johansson

REISEPLAN

Innom følgende land: 12 (Sverige, Polen, Slovakia, Ungarn, Romania, Bulgaria, Tyrkia, Iran, Turkmenistan, Uzbekistan, Tazjikistan, Kirgizistan, Kina)

GODE RÅD

- Vær tro mot drømmene dine
- Våg å satse
- Ikke ta noe for gitt – livet er kort!

EMIL HUSKER TIDEN på rehabiliteringssenteret som positiv med gode venner og mye trening. På mindre enn tre måneder kunne Emil både gå og sykle igjen. Titanskruene sitter der de sitter, ryggsmertene gjør seg stadig gjeldende, men lammelsen er borte.

– Ulykken gav meg tid til å tenke. Man kan ikke ta noe for gitt. Alt kan snus opp ned i løpet av et sekund. Det har gjort meg enda mer ydmyk og takknemlig. Og derfor kjenner jeg enda sterkere at jeg ikke kan gi avkall på drømmen min om å sykle til Kina.

Kanskje var det også den som fikk ham tilbake så raskt?

NÅR DU LESER DETTE, sykler Emil Börner og reisefølget hans, Oscar Johansson, et sted langt borte i østre del av Europa. Kanskje befinner de seg i det dramatiske landskapet i Transylvania. Kanskje har de akkurat kommet seg gjennom Tyrkia. Her har veiene gått i fjellandskap, men den tøffeste biten gjenstår, nemlig Pamir Highway, motorveien over Himalaya. Tre uker kommer denne etappen til å ta dem. Tre uker på 4000 meters høyde. Disse dagsetappene blir selvsagt kortere. Fra nærmest å ha syklet i kontortid, det vil si fra åtte om morgenen til fem om ettermiddagen inkludert lunsj og korte raster, blir pausene nå flere. Store høyder er en ekstra belastning på allerede trøtte bein. Men deretter er målet innen rekkevidde.

HØSTEN ER KALD i Kina, men forhåpentligvis unngår de den ordentlige vinteren når de etter ti måneders reise endelig sykler inn i Beijing. Målet er nær og drømmen snart oppfylt, så hva venter etter dette?

– Jeg vet faktisk ikke, svarer Emil og myser med øynene. Så drar han opp ermet på genseren og viser en tatovering på armen som han har anskaffet seg før reisen. Der står det med tydelige svarte bokstaver: Fortsett.

Nei, drømmene tar aldri slutt: Livet er et grenseløst eventyr. ♦

Les mer på Emils egen hjemmeside: www.thebigtrip.se eller følg eventyret på www.lofric.se

Ville du kjøpt og brukt et produkt hvis du visste det var produsert av barnarbeidere under svært dårlige forhold? Neppe. Dagens forbrukere vil ikke lenger bidra til urettferdighet, dårlig livskvalitet og en stadig forverring av miljøet. I dette og kommende nummer skal vi se nærmere på Astra Techs arbeid med ulike samfunnsspørsmål under temaet "Ansvarsfull bedrift".

INTERNETT OG DEN GLOBALE MEDIEVERDEN har skapt et økt engasjement for både medmennesker og miljø. Kritikkverdige forhold avsløres, kampanjer startes og forbrukerne vet å bruke sin makt der de kan. For bedriften er det derfor viktig å vise at man faktisk vil og kan arbeide for en bærekraftig utvikling.

I NORGE KJØPER DE fire helseregionene produkter for totalt 30 milliarder norske kroner hvert år.

Nylig har Helse Sør-Øst, som er én av disse helseregionene, sendt ut et spørreskjema om etisk handel til sine leverandører. På sikt vil Helse Sør-Øst stille krav om at leverandørene skal kunne dokumentere at deres virksomhet drives på en etisk forsvarlig måte. Astra Tech har fått bekreftelse på at bedriften oppfyller de kriteriene som Helse Sør-Øst stiller.

I ASTRA TECH ARBEIDER MAN aktivt for å sikre etiske forhold i leverandørkjeden. Produksjonen av kateter foregår i Sverige og det kan virke som om dette er en enkel oppgave, men det er ikke ukomplisert. I produksjonsprosessen er det en rekke komponenter som handles inn fra ulike leverandører, som i sin tur selv har et antall underleverandører. Hvordan skal man da kunne vite at alt går rett for seg?

NÅR DET GJELDER ASTRA TECHS kateterproduksjon, befinner de fleste hovedleverandørene seg innenfor EU, et område i verden der arbeidsforholdene er regulert gjennom EUs eget lovverk, samt nasjonale lover som er basert på internasjonale konvensjoner. Til tross for dette, har man gått ut med et brev til samtlige hovedleverandører med en oppfordring om å tilpasse seg Astra Techs Etske regler (Code of Conduct), vedtatt i 2008. Et ytterligere krav er at disse leverandørens underleverandører også skal overholde tilsvarende regler. De konvensjonene som de dermed skal oppfylle, er sentrale ILO-konvensjoner, FNs barnekonvensjon samt de lovene som blant annet gjelder sikkerhet, ytre miljø og minstelønn, som finnes i de respektive produksjonslandene (se faktaboks).

ASTRA TECH HAR OGSÅ TIDLIGERE foretatt en vurdering av samtlige hovedleverandører. På innkjøpsmøtene med leverandørene er dette et punkt på dagsorden og bedriften følger med på leverandørens fremskritt på området. Ved behov avlegges det også besøk hos leverandøren. Selskapet vurderer nå strukturen på disse besøkene med sikte på å gi dem et tydeligere revisjonspreg, f.eks. med gjennomgang av målerapporter, intervjuer av ansatte, vurdering av relevante dokumenter og besiktigelse av leverandørens produksjonslokaler. Det er viktig at innkjøperne fanger opp og rea-

gerer på ulike typer risiko samt foretar en vurdering av hver enkelt leverandør.

PARALLELT MED DETTE ARBEIDET gjennomføres det en årlig nettbasert opplæring av de ansatte i Astra Tech. En av grunnsteinene i denne opplæringen er at alle i bedriften skal forstå hva det innebærer å være en ansvarsfull bedrift. Fra den øverste ledelsen til produksjonsmedarbeiderne, kontorpersonelet og selgerne. Astra Tech har et stort ansvar. Alle i selskapet må stå sammen for å bære dette ansvaret – overfor kunder, eiere og hverandre. ♦

KORTE FAKTA

Etisk handel har som formål å sikre at grunnleggende arbeidsvilkår i produksjonen oppfylles i leverandørkjeden.

Ansvarsfull virksomhet (Corporate Responsibility på engelsk, forkortet CR eller CSR der S står for Social) alternativt "bærekraftig virksomhetsutvikling" betyr i korte trekk å leve opp til samfunnets økende krav til å opptre miljømessig, etisk og sosialt ansvarlig.

Etske regler (Code of Conduct) er interne retningslinjer som består av en samling etiske regler som beskriver bedriftens kjerneverdier.

ILO (International Labour Organization eller Den internasjonale arbeidsorganisasjonen på norsk) er et frittstående fagorgan i FN med målsetning om å fremme sosialt rettferdige og humane arbeidsvilkår.

FNs barnekonvensjon slår blant annet fast alle barns likeverdsprinsipp, deres rett til gode helse- og utviklingsforhold samt at barnets beste alltid skal komme i første rekke.

Kilder: www.miljoaktuelt.idg.se, www.helse-sorost.no, www.ne.se, www.unicef.no, www.astratech.com

LoFric Primo – stadig forbe

Da LoFric Primo ble lansert, fikk produktet mest ros, men også litt ris. Astra Techs selgere lyttet til kundene sine og viderefremmet synspunktene. Takket være brukernes engasjement har LoFric Primo nå blitt enda bedre.

I dag fremstilles LoFric Primo på en litt annen måte. Design og emballasje er forbedret som følge av verdifulle innspill.

Marie Bergelin peker på tre store forbedringer som LoFric Primo har gjennomgått:

– **FOR DET FØRSTE** har vi i produksjonen innført et ekstra trinn med 24-timers kontroll av både sveisekanten som skal åpne seg ved aktivering av vannet og av sveisekantene som sørger for at kateteret ligger sterilt innpakket.

– Videre foretok vår underleverandør av emballeringsmaterialet et par endringer som gjorde sveisekantene langs sidene på vannbeholderen betydelig sterkere.

– **DET NYE W-FORMEDE** designet på sveisekanten i vannbeholderens øvre kant, har bidratt til at det er enklere å åpne pakningen, samtidig som den holder tett i sidene. Denne endringen er nylig gjennomført og gjør LoFric Primo enklere å aktivere uten risiko for at pakningen revner.

MARIE BERGELIN ER FORNØYD og hun understreker at de fordelene som LoFric Primo hadde i utgangspunktet, selvfølgelig er beholdt.

– **EMBALLASJEN ER MYK** og fleksibel og får til og med plass sammenbrettet både i skjortelommen og i håndvesken. Den har selvsagt heller ingen skarpe kanter og rasler ikke – du kan åpne kateteret helt ubemerket. LoFric Primo er dessuten uten PVC og det mest miljøvennlige valget.

– Som alle medlemmer av LoFric-familien, har LoFric Primo den unike overflaten Urotonic™ Surface Technology, som gjør kateteret skånsomt mot slimhinnene i urinrøret, fortsetter hun og forklarer teknologien litt mer i detalj:

– Den friksjonsfrie overflaten aktiveres når kateteret fuktes. Det er brukeren selv som aktiverer kateteret, siden LoFric Primo har en separat vannbeholder i

– **VI HAR ALLTID** vært interessert i å høre hvilke meninger brukere og helsepersonell har om produktene våre, sier

Marie-Maximiliane Bergelin, produktsjef i Astra Tech Norden. Disse får vi inn via e-post, telefon, kontakt med selgere eller via brukernetverket TellUs.

KONTAKTEN MED brukere og helsepersonell er utrolig viktig for å få tilbakemelding i forhold til endringer som planlegges og på hva som kan forbedre kateterene enda mer.

dringer ved å lytte til kunden

emballasjen. Når det er på tide med et toalettbesøk, er kateteret friskt og klart til bruk!

– Som bruker skal du alltid kunne velge de aktivitetene du liker, understreker Marie Bergelin. Med LoFric Primo er du garantert en kateterisering som er så smidig og skånsom som mulig!

Å TISSE HØRER UNEKTELIG til livets nødvendigheter og bør derfor foregå så enkelt og komfortabelt som mulig,

også for de som av ulike årsaker ikke kan gjøre det på vanlig måte. Dette er dessuten en av de aktivitetene i livet som oppleves som svært privat og noe man ønsker å gjøre så ukomplisert som mulig, helst også alene. Astra Tech tar kundenes behov og ønsker på alvor og prøver å innfri disse. Det gjelder å fortsette og lytte: Forbedringsarbeidet tar aldri slutt! ♦

1) Stripple et al. Journal of Cleaner Production

MED EGNE ORD... OM LOFRIC PRIMO

GRETHE IVERSEN, 60 ÅR, NORGE

– Jeg har brukt kateter helt siden jeg som 40-åring ble rammet av slag. Jeg er mye på reise og LoFric Primo er enkelt og greit å bruke, til og med på flytoaletter. Det tar heller ikke stor plass i bagasjen, selv om vi kan være på reise i flere måneder om gangen. ♦

KENT REVEDAL, 42 ÅR, SVERIGE

– Jeg kom ut for en trafikkulykke for et drøyt år siden og pådro meg en inkomplett ryggmargsskade. Det jeg synes er best med LoFric Primo er enkelheten. Jeg er mye ute i offentlig sammenheng, men har aldri opplevd at kateteret forstyrrer meg. Det er smidig og passe mykt. ♦

DEN NYE GENERASJONEN KATETER

LoFric Primo er smart, fleksibelt og diskret. Det har dessuten sterilt vann integrert.

REDUSERT RISIKO FOR KOMPLIKASJONER

LoFric er det mest veldokumenterte kateteret i verden. Alle studier med LoFric kateter har gitt svært gode resultater, også hos personer som har brukt kateter i flere år. Sammenlignbare studier der man brukte plastkateter med gel, ga ikke de samme gode resultatene. Her var det tvert imot mye mer vanlig med infeksjoner og skader. LoFric er således det eneste hydrofile kateteret som kan vise til en dokumentert redusert risiko for komplikasjoner ved langvarig bruk.

ENKELT OG SMART

LoFric Primo er enkelt å aktivere og åpne. Det har en innføringshylse som gjør innføringen enklere og sørger for at du ikke trenger å berøre selve kateteret.

OVERFLATEN ER BASERT PÅ EN TEKNOLOGI SOM ER ENESTÅENDE I VERDEN

Alle LoFric kateter har en overflate som kan binde til seg vann. Dette gir en våt og friksjonsfri overflate som reduserer friksjonen mot urinrøret med 90–95 %. Overflaten beholder samme fuktighet under hele urintømmingen. Dermed kan kateteret gli inn og ut av urinrøret uten at det føles ubehagelig eller gir motstand. Evnen til å holde på fuktigheten er unik og er patentbeskyttet – Urotonic™ Surface Technology.

For å kunne forandre må man forstå

Formålet med den nordiske ryggmargsskadedagen er å engasjere og øke forståelsen blant folk flest for de ryggmargsskaddes situasjon. Dagen er en anledning for oss til å kommunisere våre behov og bli mer synlige i media og i samfunnet generelt.

DETTE FORTELLER Gunilla Åhrén, som til daglig jobber som ombud i den svenske foreningen for trafikkskadde, Personskadeförbundet RTP. Hun fortsetter:

– Denne typen samarbeid over landegrensene som NORR driver, er ikke vanlig, men det gir store positive effekter i hvert av landene.

RYGGMARGSSKADEDAGEN er bare et eksempel på landenes samarbeid gjennom NORR (Det nordiske ryggmargsskaderådet). Dagen er i månedsskiftet april-mai og ble første gang arrangert i 2009. I Sverige inviterte RTP i år til en inspirasjonskveld rundt temaet "Balansen i livet", mens man i Finland arrangerte et større seminar om ryggmargsskader.

– Vi hadde forelesninger om blant annet inkontinens

og autonom dysrefleksi*, forteller Tiina Siivonen fra den nystartede finske foreningen Akson Ry.

Danmark har ennå ikke hatt noe arrangement i anledning ryggmargsskadedagen, men planlegger i høst å følge opp tidligere suksesser med seminarer om forskning og helse knyttet til urinblære og tarm.

I NORGE SAMMENFALLER dagen med årsmøtet for Landsforeningen for Ryggmargsskadde, LARS og i år har man blant annet invitert til en paneldebatt om emnet kliniske studier for regenerering av ryggmargsskader. Forskningen rundt ryggmargsskader er noe alle foreningene er sterkt opptatt av å spre mer kunnskap om.

– Det er viktig å forstå årsakene til skadene og finne den optimale behandlingen, forklarer Leif Arild Fjellheim, leder i LARS og også leder i NORR. Vi vil fremme forskningen og det er mye som foregår akkurat nå. Det mest interessante er forskningen rundt smertelindring, rehabiliteringsmetoder, ulike typer reparasjoner og regenerasjoner av ryggmargen.

TIL GRUNN FOR ryggmargsskadedagen ligger en felles proklamasjon. Denne fungerer som utgangspunkt også for kampanjene de lokale organisasjonene driver i sine respektive land. Siden trafikkkulykker er den klart fremste årsaken til at personer pådrar seg ryggmargsskader, gikk den norske foreningen i fjor ut med en stor konkurransekampanje i samarbeid med Sunnås sykehus, trafikkskoler og Landsforeningen for trafikkskadde. Kampanjen med navnet "Tenker på deg" fikk stor respons, mye takket være at filmen som vant konkurransen, ble kjørt som TV-reklame og brukes som diskusjonsmateriale i skolesammenheng.

"TENKER PÅ DEG"-KAMPANJEN var en lokal satsing, mens den aller største satsingen som NORR i fellesskap har tatt initiativ til, var en undersøkelse av ryggmargss-

"Å bli lam er noe av det mest traumatiske et menneske kan oppleve."

skadde kvinners seksualitet. Denne multisenterstudien ble ledet av forskere ved Sahlgrenska Universitetssjukhuset i Göteborg, Rikshospitalet i København og Sunnås sykehus i Oslo.

– Siden de fleste ryggmargsskadde er menn og dermed får størst fokus, var det ekstra interessant å løfte frem kvinnenes situasjon, sier Gunilla Åhrén. Kvinnene som inngikk i studien, var knyttet til NORR. Undersøkelsen viste blant annet at informasjon om seksualitet ikke når fram til ryggmargsskadde kvinner til tross for at de fleste ryggmargsskadeenheter har tilbud som slik informasjon. Kvinnene skal ha denne informasjonen noen år etter at de har avsluttet sin primærrehabilitering.

MEN DET SOM har skapt størst debatt i proklamasjonen, er spørsmålet om rehabiliteringen av ryggmargsskadde bør sentraliseres eller ikke. I Norge er den allerede

det, men i Danmark, Finland og Sverige kjemper man fortsatt for å få dette til. Å bli lam er noe av det mest traumatiske et menneske kan oppleve. Ved siden av det ulykkesforebyggende arbeidet blir det viktigste punktet for NORR nettopp å sørge for at rehabiliteringen og oppfølgingen blir så kompetent som mulig.

– Nærheten er av underordnet betydning, fortsetter Gunilla Åhrén i RTP. Når en nyskadd havner i små enheter ute på landet, mister man mye av den kompetansen som er nødvendig. Pasientene overlever, men lever ikke siden evnene deres ikke utfordres i den grad at de kan og våger å tøye sine egne grenser. De risikerer også å miste kontakten med forbilder blant andre skadde. Først når rehabiliteringen er sentralisert på færre steder, kan man sikre en høy nok kvalitet.

OPPFØLGNINGEN KAN LØSES gjennom nye nettbaserte løsninger, forteller hun videre. Til Grønland sender man for eksempel mobile team til de skadde.

– Vi har kjempet for dette i flere år, kommenterer Mik-

kel Bundgaard, leder i danske RYK. Vi har riktignok vunnet frem på noen punkter, men det er langt til målet. Her har NORR virkelig en stor oppgave i å støtte hverandres arbeid.

Ryggmargsskadedagen er et viktig verktøy i NORRs arbeid for å øke forståelsen for ryggmargsskaddes situasjon og drive frem nødvendige endringer.

– Vi har ingen politisk agenda, avslutter Leif Arild Fjellheim. Men vi ønsker å komme med innspill og påvirke debatten i Norden for å styrke enkeltmedlemmenes posisjon. ♦

Astra Tech støttet NORRs aktiviteter på Ryggmargsskadedagen i Norge og Sverige.

* = Autonom dysrefleksi – en refleksmessig overaktivitet i det sympatiske nervesystemet, utløst av ulike smertefulle eller skadelige stimuli. Tilstanden gir kraftig blodtrykksøkning, hodepine, ansiktsrødme, gåsehud og svetting.

BAKGRUNN NORR

NORR står for Nordisk Ryggmargsskaderåd og ble etablert i 1990. I rådet inngår de riksdekkende organisasjonene for ryggmargsskadde som finnes i de nordiske landene:

RYK – Ryggmargsskadde i Danmark

PTU – Landsforeningen for polio-, trafikk- og ulykkeskadde, Danmark

LARS – Landsforeningen for Ryggmargsskadde, Norge

Akson Ry – Finland

Personskadeforbundet RTP, Sverige

Styret for NORR treffes annen hvert år i forbindelse med konferansen som NoSCoS, Nordic Spinal Cord Society, arrangerer. Neste møte går av stabelen i Gøteborg 28.–30. september 2011.

FAKTA OM RYGGMARGSSKADER

I Sverige er det ca. 5000 personer med ryggmargsskader. I Norge er tallet omlag det samme, mens det i Danmark er rundt 3000 ryggmargsskadde. De fleste ryggmargsskadde er menn og mer enn halvparten av alle skadde er under 30 år når skaden inntreffer. I alle de nordiske landene er trafikkulykker den vanligste årsaken til akutt ryggmargsskade. Ulykker relatert til fall, arbeids- og sportsaktiviteter er andre vanlige årsaker, men også infeksjoner, svulster eller sirkulasjonsforstyrrelser i ryggmargen kan gi ryggmargsskade.

Kilder: www.svenskidrottsmedicin.se, www.regioner.nhf.no, www.rtp.se, www.ryk.dk, www.aksorny.fi, www.ptu.dk

Les mer på www.lars.no, www.rekryteringsgruppen.se

Et lite spørsmål som gjør stor forskjell

Helsevesenet må bli bedre til å stille spørsmål om blærefunksjonen. Dette kan være avgjørende for livskvaliteten til personer som lider av Multipel Sklerose (MS), mener Claire Fowler, Professor Emeritus i nevrologi ved London University.

HVORDAN PÅVIRKES EN PERSON MED EN MS-DIAGNOSE AV PROBLEMER MED URINBLÆREN?

CF: – Nedsatt kontroll over urinblæren har en svært negativ effekt på personer som lider av MS. Hvis dette inntreffer tidlig i sykdomsforløpet, kan det føre til at det sosiale livet opphører og man kan bli engstelig for å gå på jobb.

HVORFOR ER DET SÅ VIKTIG Å SPØRRE OM BLÆREFUNKSJONEN VED BEHANDLING AV PERSONER MED MS?

CF: – Helsevesenet kan bli mye bedre til å forbedre blærefunksjonen hos MS-pasienter. Det er viktig å spørre hvordan urinblæren fungerer, siden pasienten selv kan synes dette temaet er vanskelig å ta opp eller tro at det ikke finnes noe å gjøre.

HVORDAN UNNGÅR VI AT DETTE SPØRSMÅLET BLIR GLEMT?

CF: – Det tar mindre enn et minutt å spørre om pasienten har problemer med vannlatingstrangen, men det har veldig stor verdi for pasientens generelle livskvalitet å få vite at det faktisk går an å behandle dette.

HVA SKJER HVIS BLÆREPROBLEMER IGNOTERES OG IKKE BEHANDLES?

CF: – Nedsatt kontroll over urinblæren gir sjelden nyreskader på grunn av MS, men det er ikke det som er problemet. Her handler det om pasientens livskvalitet og om å unngå urinveisinfeksjoner.

HVILKE FORDELER GIR REN INTERMITTERENDE KATETERISERING (RIK) VED BEHANDLING AV PERSONER MED MS?

CF: – Hvis sykdommen påvirker tømming av urinblæren og pasienten har resturin¹ finnes det ingen medisin mot dette. RIK er derfor den eneste behandlingsmetoden. Dessuten kan medisiner for å motvirke en overaktiv urinblære, bli lite effektiv på grunn av resturin etter vannlating.

FINNES DET ANDRE ALTERNATIVER I BEHANDLING AV MS-PASIENTER?

CF: – Det har vist seg at injeksjon av botulinumtoksin A² i urinblæren har veldig god effekt på MS-pasienter med overaktiv blære og på de som ikke responderer positivt på annen behandling. De fleste av disse pasientene må imidlertid bruke RIK etter denne behandlingen. ♦

¹ Resturin i urinblæren er den urinen som blir igjen i urinblæren etter urinerings og er en vanlig årsak til urinveisinfeksjoner. For personer med MS kan urinveisinfeksjon med feber føre til såkalt pseudoeksaserbasjon. Dette kan føre til forbigående forverring av sykdomssymptomene.

² Botulinumtoksin brukes i medisinen for å redusere unormal sammentrekning av bestemte muskelgrupper.

KORTE FAKTA

Multipel Sklerose, MS, er en betennelsessykdom som rammer det sentrale nervesystemet, hjernen og ryggmargen. I Norden får mellom 300 og 600 personer diagnosen hvert år. Sykdommen debuterer oftest i 20–40-årsalderen og er dobbelt så vanlig hos kvinner som hos menn. Årsaken er fremdeles ukjent, men man tror både arv og miljø spiller inn. 75% av alle MS-pasienter har problemer med urinblæren. Flere studier viser at dette oppleves som det mest belastende med sykdommen.

Kilder: www.ne.se, www.lofric.no, www.mstrust.org.uk, "Fokus på urinievene ved Multipel Sklerose", utgitt av Astra Tech.

Tips til nettsteder: www.ms.no, www.omms.se, www.nhr.se

BAKGRUNN

Professor Emeritus i nevrologi ved London University.

Hun gikk av med pensjon i 2010, men arbeider fortsatt én dag i uken ved National Hospital, der hun behandler pasienter og leder forsknings-

arbeidet. I forskningen sin har hun vært opptatt av å finne bedre medisinske behandlinger snarere enn å oppmuntre til kirurgiske inngrep.

Sammen med flere andre forskere utarbeidet professor Fowler nylig felles retningslinjer for behandlingen av pasienter med MS i Storbritannia. Hun har også sammen med kollegaene sine utgitt "Pelvic Organ Dysfunction in Neurological Disease", Cambridge University Press, 2010.

Lær barnet ditt RIK

Å være foreldre til et barn med blæretømmingsproblemer er et stort ansvar. Utover de vanlige foreldreoppgavene, må du også lære barnet ditt å tømme blæren sin ved hjelp av RIK.

Du er også den som passer på at barnet ditt kateteriseres jevnlig, selv om han/hun er i barnehage, på skolen, hos venner eller slektninger.

LÆR BARNET DITT SELVKATETERISERING

Å lære et barn å tisse ved hjelp av et kateter tar tid. Du må la barnet ta den tiden det trenger. Oppmuntre barnet ditt til å delta i blæretømmingen så snart som mulig. Vær rolig og systematisk og gjør det på barnets egne vilkår.

OPPLÆRINGSMATERIELL FOR BARN

I tillegg til den informasjonen og støtten du får fra leger og annet helsepersonell, er det flere informative brosjyrer om RIK.

LA BARNET DELTA

Når barnet er 1-2 år gammelt er det på tide å sitte på potte eller toalettet og utføre RIK i sittende stilling. Det er lettere å tømme blæren når du sitter. Det er også lettere for barnet å følge og delta i prosedyren hvis han/hun sitter og kan se hva som skjer.

Utnytt barnets naturlige nysgjerrighet. La barnet delta ved å la ham/henne hente kateteret, åpne kateterposen og kanskje ta ut kateteret etter at blæren er tomt.

BARNET BØR TA ANSVAR SELV

Å ha en dukke med "tissehull" som barnet ditt kan trene på å kateterisere, øker barnets motoriske ferdigheter til å behandle et glatt kateter. RIK blir naturlig for barnet ditt hvis han/hun får delta så tidlig som mulig. Dette bidrar til å øke selvtilliten, forsterker hans/hennes ego og bidrar til større uavhengighet senere i livet.

Du bør gi barnet ditt ansvar for deler av RIK-prosessen, og når barnet ditt blir flinkere og flinkere kan du overlate mer og mer ansvar til barnet.

Opgavene bør ligge innenfor barnets muligheter, men det kan også bli en grad-

vis økende utfordring som lærer barnet å stole på seg selv og hans/hennes evne til å klare utfordringer. ♦

Les mer om barn og RIK på www.lofric.no

ANNONS

MER ENN 80% AV ALLE KVINNER VELGER LOFRIC® SENSE™

Under utviklingen av LoFric Sense lyttet Astra Tech til både brukere og helsepersonell – og vi fortsetter å lytte.

I en markedsundersøkelse gjennomført i syv europeiske land har vi undersøkt hvordan LoFric Sense ble mottatt av brukere og helsepersonell i en periode etter lanseringen.

Deltagerne i studien konkluderte med at de viktigste fordelene med LoFric Sense var håndtaket (godt grep og passe størrelse), design på pakningen, kateterlengden (tømmer blæren helt tom), øyeblikkelig aktivisering av overflatebelegget, brukervennlighet og diskresjon.

På samtlige produktfordeler ble LoFric Sense rangert med 4 og 5 av 5 mulige poeng.

Siste siden

LoFric ble lansert i 1983 og er et svensk originalprodukt som er utviklet av forskere i Astra Tech. LoFric er det eneste svensk-produserte hydrofile tappekateteret. I LoFric-familien finnes det ulike typer LoFric-kateter. LoFric Sense, LoFric Primo og LoFric Hydro-Kit er pakket med vann og er derfor lette å ha med på reiser.

Vi arbeider med LoFric

SONJA TOPPE,
DISTRIKTSJEF

BRITT-MARIE RAK,
SALGSSJEF HEALTHCARE

FRANK SOLBERG,
ASS. SALGSSJEF

MARIT HALVORSEN,
MARKEDSKOORDINATOR

ROAR LINDBERG,
DISTRIKTSJEF,
SYKEPLEIER

THOMAS ENGELHART,
DISTRIKTSJEF

UNA HOLTH,
KAM HEALTHCARE

ULF PEDERSEN,
DISTRIKTSJEF

TERJE GJENGAAR,
DISTRIKTSJEF

XORD .no	PÅ KJØPET	FØDE	FISK	FREM-GANG	TRENDY AV-DELING	HUNN-GRIS	ARR-ANGE-MENTET	LED-ELSE	FØRER
TYSK BY OG ELV				SAMME HVA SOM SKJER ALLODIUM					
FAR-KOST						FORBI PLAGG-DELER			
HØY-ESTE						SPISE			
PÅ DØR						TEV-LING			
		TRENE VÆSKEN			FLEKK-FRI JAPANSK BY			GODT-GJØR-ELSENE	
ORDNER SENGEN				FYRSTE-DØMME					REMA-GENE-RAL
STEDS-ANGIV-ELSE							LITT TIL BY I EGYPT		
PRE-KÆR	PRON. EN DIANA			PAPIR-ENE FISK					
						MOT KORT			
ÅLREIT			VIRKE-LIGHET UJEVN						
HAREM					KAMP-PLASS				
SLANG FOR POLITI					AN-DELEN				

Løs kryssordet og vinn et sett med salt- og pepperkvern!

Konkurranse!

Send inn kupongen senest 31. august 2011.

Vinner av kryssordkonkurransen i nr. 2/2010 er:

Wenche fra Hamar

Løsningen på kryssordet er: HØSTEN

Vi lytter til deg!

Vi i Astra Tech har i noen år brukt den nettbaserte portalen TellUs for å innhente brukernes erfaringer og synspunkter.

Gå inn på www.lofric.no og klikk på TellUs. Der kan du registrere deg og lese mer. Du kan også sende en e-post med kontaktopplysningene dine til: tellus@astratech.com

Innspillene dine i TellUs er svært verdifulle for oss. Hvis du vil registrere deg i TellUs for å støtte utviklingen av nye produkter, er dette vel investert tid. Målet er å utvikle så gode, sikre og smidige produkter som mulig for deg som bruker.

Svarkupong

*Løs kryssordet og
vinn et sett med
salt- og pepper-
kvern!*

*Konkur-
ranse!*

SEND INN
KUPONGEN SENEST
31. AUGUST 2011.

HAR DU LØST KRYSSORDET?

Her fyller du inn ordet fra de fargede rutene.
Bokstavene skal danne et ord.

JA TAKK!

Jeg er ny abonnent og ønsker fremtidige utgivelser av Dialogen
kostnadsfritt sendt til min adresse.

SENDT AV

Navn

Adresse

Postnr Sted

Telefon

Epost

Jeg vil også motta informasjon og reklame om emnet
urologi og samtykker at Astra Tech behandler mine data
til dette formål.

Send også tilbud om abonnement på Dialogen til:

Navn

Adresse

Postnr Sted

Telefon

Ved å kontakte Astra Tech AS, Karihaugveien 89, 1086 Oslo, kan du få
opplyst hvilke kundedata Astra Tech har registrert på deg og hvordan disse
benyttes. Du kan når som helst be om at alle dine opplysninger slettes eller
korrigeres.

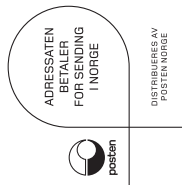
Svarkupong

*Løs kryssordet og
vinn et sett med
salt- og pepper-
kvern!*

*Konkur-
ranse!*

IKKE GLEM Å FYLLE INN ADRESSEOPPLYSNINGER
PÅ INNSIDEN AV DENNE FOLDEREN!

ASTRA TECH AS

**SVARSENDING 4004
0093 OSLO**